МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ОХТИРСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
СУМСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник директора
з навчально-виховної роботи
_____ Олена ГАВРИШ
«30» 08 2024 року

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи правознавства

для студентів освітньо-професійної програми Фінанси, банківська справа та страхування

спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Освітньо-професійний ступінь - фаховий молодший бакалавр

Обсяг дисципліни в кредитах ЄКТС 2

Розробник – КУРСЬКА Наталія, викладач

Програму розглянуто і схвалено цикловою комісією загальноосвітніх дисциплін.

Протокол № 1 від «30» 08 2024 р.

Голова циклової комісії Наталія ЧИКАЛОВА

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№	Назва	
1	Освітньо-професійна програма	**Фінанси, банківська справа та страхування**
2	Галузь знань	**07 Управління та адміністрування**
3	Освітньо-професійний ступінь	**фаховий молодший бакалавр**
4	Шифр і назва спеціальності	**072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок**
5	Статус навчальної дисципліни	**обов'язкова**
6	Семестр	**І сем. – ПЗСО, IV сем. – БСО**
7	Загальна кількість годин(кредитів ЄКТС)	**60/2**
8	Аудиторні заняття в тому числі: лекції лабораторні практичні семінарські	**36** **22** **-** **8** **6**
9	Самостійна робота студента	**24**
10	Форма семестрового контролю	**диференційований залік**
11	Мова викладання	**українська**

КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Загальні компетентності	ЗК1. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	СК1. Здатність використовувати теоретичний і методичний інструментарій, фінансової, економічної, математичної, статистичної, правової та інших наук для розв'язання складних завдань у сфері фінансів, банківської справи та страхування. СК2. Здатність здійснювати професійну діяльність згідно з вимогами законодавства.
Результати навчання	РН1. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, розуміти цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України. РН5. Дотримуватися вимог законодавства для забезпечення правомірності професійних рішень.

Пререквізити

Передумова для вивчення дисципліни є набуття теоретичних знань та практичних навичок за такими дисциплінами: «Безпека життєдіяльності», «Економічна теорія».

Постреквізити

Після набуття теоретичних знань та практичних навичок з дисципліни переходити до вивчення наступних дисциплін: «Основи охорони праці», «Історія України», «Соціологія», «Основи філософських знань».

ПЕРЕДМОВА

Курс «Основи правознавства» спрямований на формування та поглиблення уяви сучасної молодої людини, яка здобуває базові знання за будь-яким фахом, про принципи взаємодії людини та держави, людини та суспільства, на надбання практичних навичок, застосування отриманих знань у реальному житті.

Результатом оволодіння студентом базовими знаннями курсу правознавства повинно стати формування у молодої людини правосвідомості та навичок правомірної поведінки.

Курс «Основи правознавства» як навчальна дисципліна передбачає вивчення основних положень теорії держави та права, конституційних засад української держави та методів державного управління, головних інститутів адміністративного, кримінального, цивільного, трудового, сімейного та інших галузей українського права.

Вирішення практичних завдань із різних галузей правових знань допоможе студенту навчитись швидко розв'язувати складні ситуації, із якими він може зустрітись у професійному та особистому житті.

Як результат вивчення навчальної дисципліни студенти повинні

знати:

- правові поняття та терміни;
- структуру права і законодавства;
- підстави виникнення, зміни та припинення правових відносин;
- поняття і ознаки правосвідомості та правової культури, правової поведінки та юридичної відповідальності;
- джерела чинного законодавства України;
- правила підготовки та застосування нормативно-правових актів в Україні;
- основи конституційного права України;
- органи державної влади та місцевого самоврядування в Україні та порядок їх формування;
- судові, правоохоронні та правозахисні органи України;
- загальні положення основних галузей права України;

вміти:

- здійснювати правовий аналіз конкретних суспільних відносин та самостійно класифікувати їх відповідно до конкретної галузі права;
- володіти правовими поняттями і термінами та використовувати їх;
- орієнтуватися в сучасному правовому полі;
- правильно користуватися спеціальною літературою з різних галузей права України;
- застосовувати у практичній діяльності та повсякденному житті норми чинного законодавства;
- використовувати правові процедури захисту прав і свобод людини у судових та інших державних органах України;
- складати документи правового характеру;
- грамотно оцінювати юридичні факти, аналізувати сучасні проблеми розвитку суспільства і виробляти власну життєву позицію.

КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Загальні компетентності	ЗК1. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	СК1. Здатність використовувати теоретичний і методичний інструментарій, фінансової, економічної, математичної, статистичної, правової та інших наук для розв'язання складних завдань у сфері фінансів, банківської справи та страхування. СК2. Здатність здійснювати професійну діяльність згідно з вимогами законодавства.
Результати навчання	РН1. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, розуміти цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України. РН5. Дотримуватися вимог законодавства для забезпечення правомірності професійних рішень.

Пререквізити

Передумова для вивчення дисципліни є набуття теоретичних знань та практичних навичок за такими дисциплінами: «Безпека життєдіяльності», «Економічна теорія».

Постреквізити

Після набуття теоретичних знань та практичних навичок з дисципліни переходити до вивчення наступних дисциплін: «Основи охорони праці», «Історія України», «Соціологія», «Основи філософських знань».

Оцінювання знань здобувачів освіти з дисципліни основи правознавства здійснюється за національною чотирибальною шкалою (навчання на основі повної загальної середньої освіти)

Бали	Критерії оцінювання
«Відмінно» («5»)	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється у повному обсязі, відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки. Студент активно працює протягом усього курсу і показує при цьому глибоке оволодіння лекційним матеріалом, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал. Практичне завдання виконане правильно, як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом.
«Добре» («4»)	Оцінюється завдання, що містить відповідні, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу. Студент виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки. Студент активно працює протягом усього курсу, питання висвітлює повно, висвітлення їх завершене висновками, виявлене уміння аналізувати факти й події, а також виконувати навчальні завдання. У відповідях допущені несуттєві помилки, в усних відповідях – неточні, деякі незначні помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, нечітко виражене ставлення слухача до фактів.
«Задовільно» («3»)	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюються основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; студент у цілому оволодів суттю питань з даної теми, виявляє знання лекційного матеріалу, навчальної літератури, намагається аналізувати факти, події, робити висновки, але на заняттях поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача. Дає не повні відповіді на заняттях.
«Незадовільно» («2»)	Оцінюється завдання, що не виконане, або містить відповідні на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу. Студент виявив неспроможність висвітлити питання чи питання висвітленні неправильно, безсистемно, з грубими помилками, відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення. У відповідях та практичному завданні припущенні суттєві помилки.

Критерії навчальних досягнень студентів з основ правознавства (навчання на основі БСО)

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії навчальних досягнень студентів з основ правознавства (навчання на основі БСО)
І. Початковий	**1**	Студент (ка) усно в загальних рисах відтворює один-два юридичні терміни окремої теми
	2	Студент (ка) на рівні «так–ні» усно відтворює кілька термінів, вибирає правильний варіант відповіді із двох запропонованих
	3	Студент (ка) одним простим реченням передає зміст частини теми, знаходить відповідь на закрите запитання у тексті підручника
ІІ. Середній	**4**	Студент (ка) відповідає на окреме питання за допомогою викладача, репродуктивно відтворює частину навчального матеріалу теми одним – двома простими реченнями, формулює визначення юридичного поняття
	5	Студент (ка) відтворює окрему частину основного змісту навчальної теми, відповідаючи на запитання викладача, визначає одну-дві окремі ознаки правових понять
	6	Студент (ка) у цілому відтворює частину навчального матеріалу теми, у цілому правильно використовує окремі юридичні терміни аналізує прості юридичні ситуації, розв'язує тестові завдання першого рівня; може користуватись за допомогою вчителя (зразок, пам'ятка) окремими положеннями нормативних актів
ІІІ. Достатній	**7**	Студент (ка) самостійно відтворює окрему частину теми, застосовуючи мінімальну юридичну термінологію, дати визначення понять, аналізує зміст правових документів за простим планом, розв'язує елементарні юридичні задачі за допомогою вчителя, знаходить окремі правові норми в тексті нормативних актів
	8	Студент (ка) в основному володіє навчальним матеріалом і використовує знання за аналогією; може зіставляти, узагальнювати, інформацію за допомогою учителя; складати прості таблиці, схеми, аналізувати положення нормативно-правового акту за допомогою викладача
	9	Студент (ка) оперує вивченим матеріалом на рівні теми, може самостійно його відтворювати, аналізувати положення нормативно-правових актів, підтверджувати одним – двома аргументами висловлене ним судження щодо правового явища; самостійно розв'язувати юридичні задачі середнього рівня складності

IV. Високий	**10**	Студент (ка) вільно викладає правові питання, застосовуючи необхідну юридичну термінологію; вирішувати за допомогою вчителя тестові завдання вищого рівня; самостійно складати таблиці, структурно-логічні схеми з правових питань, аналізувати правові ситуації, дати відгук (рецензію) на відповідь іншого студента
	11	Студент (ка) володіє глибокими знаннями, може вільно висловлювати власні судження та аргументує їх, самостійно користується окремими джерелами права; може підготувати повідомлення з юридичної тематики; самостійно вирішує тестові завдання вищого рівня та певні правові ситуації, може використовувати інформацію з додаткової літератури (використання додаткової літератури не є обов'язковою вимогою)
	12	Студент (ка) ґрунтовно викладає правові питання, висловлює власну позицію і переконливо її аргументує; самостійно знаходить, оцінює та використовує джерела юридичної інформації, зокрема наочні, вміє узагальнити вивчений матеріал, використовує набуті знання і вміння в практичній урочній діяльності (участь в дискусіях, засіданнях «круглих столів» тощо); може самостійно вирішувати юридичні задачі, застосовуючи правові знання

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви змістових модулів, тем	Всього годин	Аудиторні			Самостійна робота
			лекції	практичні	семінарські	
1	2	3	4	5	6	7
	Модуль 1					
1	Тема 1.Основи теорії держави і права	4	2	-	-	2
2	Тема 2.Основи теорії держави і права	2	-	-	2	-
3	Тема 3.Основи конституційного права.	6	2	-	-	4
4	Тема 4.Основи цивільного права.	2	2	-	-	-
5	Тема 5.Право власності. Цивільно-правові договори.	6	2	-	-	4
6	Тема 6. Основи цивільного права.	2	-	2	-	-
7	Тема 7.Основи сімейного права	4	2	-	-	2
8	Тема 8.Основні положення сімейного права	2	-	-	2	-
9	Тема9.Основи сімейного права України.	2	-	2	-	-
10	Тема 10. Основи фінансового права.	4	2	-	-	2
	Модуль 2					
11	Тема 11. Основи аграрного права.	4	2	-	-	2
12	Тема 12. Основиземельного та екологічного права	2	-	-	2	-
13	Тема 13.Основи адміністративного права України.	4	2	-	-	2
14	Тема 14. Основи кримінального права.	4	2	-	-	2
15	Тема 15. Основи адміністративного та кримінального права	2	-	2	-	-
16	Тема 16. Основи трудового права.	4	2	-	-	2
17	Тема 17. Робочий час і час відпочинку. Трудова дисципліна.	4	2	-	-	2
18	Тема 18.Правове регулювання трудових відносин працівників	2	-	2	-	-
	РАЗОМ	**60**	**22**	**8**	**6**	**24**

ЗМІСТ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ заняття	Номер модуля, теми програми. Тема заняття та її короткий зміст	Кількість годин			Форми та методи проведення навчальних занять	Навчально-методична література та унаочнення	Самостійна робота студентів	Форми поточного контролю
		всього	з них					
			аудит.	самост.				
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Модуль № 1							
1	**Тема: Основи теорії держави і права.** 1. Право – особливий вид соціальних норм. 2. Норми права. Структура норми права. 3. Нормативно-правовий акт та його види. 4. Поняття та структура правовідносин. 5. Правопорушення та юридична відповідальність.	4	2	2	Лекція: бесіда, розповідь, дискусія	[1] с.83-143; конспект лекцій	Домашня самостійна робота. Законспектувати: *1) Ознаки та історичні типи держав. [1] с.16–26;* *конспект лекцій:* *2) Основні напрямки діяльності (функцій) держави* *3) Поняття правової та соціальної держави.*	Перевірка конспекту СРС
2	**Тема: Основи теорії держави і права.** **Семінарське заняття №1** 1.Поняття держави, її ознаки та історичні типи 2.Форми держав. 3.Основні напрямки діяльності держави 4. Поняття правової та соціальної держави. 5.Поняття нормативно-правового акту та його види Сутність правопорушення, його види та юридична відповідальність	2	2		Семінарське заняття. Обговорення доповідей елементи дискусії	[1] 21-143; конспект лекцій		Усний контроль
3	**Тема: Основи конституційного права.** 1. Поняття Конституції, її ознаки та класифікація. 2. Характеристика загальних засад конституційного	6	2	4	Лекція – бесіда, розповідь,	[6] Конституція України; [1] с.148–162;	Законспектувати питання 4 *Права, свободи та*	Тестовий контроль

	ладу в Україні. 3. Громадянство в Україні *4. Права, свободи та обов'язки людини і громадянина*				елементи диспуту	[7] Закон України «Про громадянство України» .; конспект лекцій	*обов'язки людини і громадянина. (Конституція р. II) [1]с.162-178; конспект лекцій*	Перевірка конспекту СРС
4	**Тема: Основи цивільного права.** 1.Предмет цивільного права. 2.Цивільні правовідносини та цивільна правосуб'єктність. 3.Визначення особи безвісно відсутньою чи померлою 4.Поняття та ознаки правочину. Недійсність правочину. 5. Представництво і довіреність.	2	2		Лекція – бесіда, розповідь, елементи диспуту	[9] ЦКУ; [1]с.297-305 конспект лекцій		
5.	**Тема: Право власності.Цивільно-правові договори** 1. Загальна характеристика права власності. Підстави набуття та припинення права власності. 2.Форми і види власності в Україні. 3. Захист права власності. Позовна давність. 4. Цивільно-правові договори, їх види. 5. Цивільно-правова відповідальність та її види. *6. Основи спадкового права. Спадкування за законом і за заповітом. Порядок одержання спадщини.*	6	2	4	Лекція: бесіда, пояснення, розповідь, робота з ЦКУ	[9] ЦКУ; [1]с.305-329 конспект лекцій	Домашня самостійна робота Законспектувати питання *6 Основи спадкового права. Спадкування за законом і за заповітом. Порядок одержання спадщини. [1]с.329-335*	Перевірка конспекту СРС
6.	**Тема: Основи цивільного права.** **Практичне заняття №1**	2	2		Практична робота.Розв' язу-вання задач з цивільно-го права.	[9]Цивільний кодекс України. Аналіз правових ситуацій		Перевірка ПР

7.	**Тема: Основи сімейного права** 1.Загальна характеристика сімейного права. 2. Умови і порядок укладення шлюбу. 3. Недійсність шлюбу та його наслідки. 4.Припинення шлюбу 5.Особисті немайнові та майнові права і обов'язки подружжя. *6. Взаємні права і обов'язки батьків і дітей*	4	2	2	Лекція: бесіда, пояснення, розповідь, робота з СКУ	[10]Сімейний кодекс України [1] с.337-348 - конспект лекцій	Домашня самостійна робота. *Законспектувати питання 6 Взаємні права і обов'язки батьків і дітей [1]с.347-348*	Перевірка конспекту СРС
8.	**Тема: Основні положення сімейного права. Семінарське заняття №2** 1.Особливості сімейних правовідносин. Суб'єкти та об'єкти сімейних правовідносин. 2. Умови і порядок укладення 3. Припинення шлюбу. 4. Особисті майнові та немайнові обов'язки подружжя. 5. Взаємні права і обов'язки батьків і дітей.	2	2	-	Семінарське заняття. Обговорення доповідей. Виконання тестових завдань	[10]Сімейний кодекс України - конспект лекцій		Усний контроль
9.	**Тема: Основи сімейного права України. Практичне заняття №2**	2	2	-	Практична робота. Розв'язування задач із сімейно-правових відносин Виконання тестових завдань із теми.	[10]Сімейний кодекс України Аналіз правових ситуацій		Перевірка ПР

10	**Тема: Основи фінансового права** 1. Предмет та джерела фінансового права. 2. Система оподаткування. 3. Поняття та види податків. *4. Права і обов'язки платників податків.* 5. Відповідальність за порушення фінансового законодавства.	4	2	2	Лекція: бесіда, пояснення, розповідь, робота з БКУ	[1] с.222-236 [2] с.378-417 конспект лекцій	*Опрацювати питання 4 Права і обов'язки платників податків.* *[2] с.409-412*	Перевірка конспекту СРС Модульний контроль
	Модуль 2							
11	**Тема: Основи аграрного права.** 1. Поняття та зміст аграрних правовідносин. Суб'єкти аграрного права. 2. Правове становище: – аграрних підприємств кооперативного типу – фермерського господарства – особистого селянського господарства – державних сільськогосподарських підприємств 3.*Відповідальність за порушення аграрного законодавства*	4	2	2	Лекція: бесіда, пояснення, розповідь, робота з НПА	[2]с.256-292 конспект лекцій	Домашня самостійна робота. *Законспектувати питання 3Відповідальність за порушення аграрного законодавства* *[2] с.289-292*	Перевірка конспекту СРС
12	**Тема: Основи земельного та екологічного права. Семінарське заняття №3** 1. Предмет та джерела екологічного та земельного права. 2. Екологічні права та обов'язки громадян України. 3. Склад земель України. 4. Форми власності на землю. 5. Набуття та реалізація права на землю. 6.Вирішення земельних спорів. Юридична відповідальність за правопорушення земельного законодавства.	2	2		Семінарське заняття. Обговорення доповідей, рефератів; елементи диспуту	[1]с.251-264; 355-368 [2]р.10,11 конспект лекцій		Усний контроль

13	**Тема: Основи адміністративного права України** 1. Поняття адміністративного права. 2. Поняття та види публічної служби. 3. Адміністративне правопорушення та адміністративна відповідальність: -поняття та склад адміністративного проступку; - види адміністративних правопорушень; -адміністративна відповідальність та види адміністративних стягнень *4. Особливості адміністративної відповідальності неповнолітніх.*	4	2	2	Лекція: бесіда, пояснення, розповідь, робота з КУпАП	[16]КУпАП, р.II [1]с. 236-251 конспект лекцій	Домашня самостійна робота. *Законспектувати питання 4 Особливості адміністративної відповідальності неповнолітніх.* *[16]КУпАП ст.ст.12, 13*	Перевірка конспекту СРС
14	**Тема: Основи кримінального права.** 1. Поняття кримінального права. 2. Злочин: поняття, ознаки, склад, види. 3. Кримінальна відповідальність. Кримінальне покарання та його види. *4. Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх*	4	2	2	Лекція з елементами дискусії, пояснення, бесіда	[17] Кримінальний кодекс України(загальна частина) [1] с. 264–291;	Домашня самостійна робота. *Законспектувати питання 4 Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх* [1] с.288-289	Перевірка конспекту СРС
15	**Тема: Основи адміністративного та кримінального права.** **Практичне заняття № 3**	2	2		Практична робота Розв'язання задач з адміністративного і кримінального права;	[16]КУпАП, [17]Кримінальний кодекс України		Перевірка ПР

16	**Тема: Основи трудового права.** 1. Поняття і джерела трудового права. Колективний договір, його значення 2. Трудовий договір, форми і строки. 3. Порядок прийняття на роботу. Переведення на іншу роботу. 4. Підстави припинення трудового договору. 5.Розірвання ТД з ініціативи працівника, роботодавця *6.Вихідна допомога*	4	2	2	Лекція, бесіда, проблемний виклад, елементи ділової гри	[1] с. 368-384 [12]КЗпП, гл. I-III	Домашня самостійна робота. *Опрацювати питання 6 Вихідна допомога КЗпП ст.44*	Перевірка конспекту СРС
17	**Тема: Робочий час і час відпочинку. Трудова дисципліна.** 1. Поняття і види робочого часу. 2. *Трудова дисципліна. Дисциплінарна відповідальність* 3. Поняття, підстави та види матеріальної відповідальності. 4. Трудові спори. Порядок розгляду індивідуальних та колективних трудових спорів.	4	2	2	Лекція, бесіда, проблемний виклад, пояснення дискусія, вирішення ситуаційних задач	[12] КЗпП;гл.IV,V,X, XV [1] с. 384–393;	Домашня самостійна робота. *Опрацювати питання 2 Трудова дисципліна. Дисциплінарна відповідальність. КЗпП гл.X*	Перевірка конспекту СРС
18	**Тема: Правове регулювання трудових відносин працівників.** **Практичне заняття № 4**	2	2		Практична робота. Розв'язання ситуаційних завдань	[12]КЗпП		Перевірка ПР Модуль-ний контроль
	Всього	**60**	**36**	**24**				

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

НАВЧАЛЬНА

[1] Правознавство. С.Б.Гавриш та ін. – К.: Генеза, 2010.
[2] Правознавство. С.І. Запара. – СНАУ 2009 р.
[3] Правознавство. О.Наровлянський – К.: Грамота 2009.
[4] Аграрне право України. В.С.Нагірний – К., 2009.
[5] Земельне право України. М.В.Шульга – К., 2009.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ
(із змінами і доповненнями)

[6] Конституція України
[7] Про громадянство: Закон України.
[8] Про державну службу. Закон України.
[9] Цивільний кодекс України.
[10] Сімейний кодекс України.
[11] Про власність. Закон України.
[12] Кодекс законів про працю України.
[13] Бюджетний кодекс України.
[14] Земельний кодекс України.
[15] Господарський кодекс України.
[16] Кодекс України про адміністративні правопорушення.
[17] Кримінальний кодекс України.
[18] Про особисте селянське господарство. Закон України.
[19] Про фермерське господарство. Закон України.
[20] Про кооперацію. Закон України.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1.http://zakon1.rada.gov.ua – Законодавство України
2.http://rada.gov.ua– офіційний веб-сайт Верховної Ради України
3.http://www.kmu. gov.ua – Урядовий портал (КМУ)
4.www.jurconsult.net.ua – Всеукраїнський юридичний портал
5.http://www.osvita.org.ua– Освітній портал